

Comparing the Effects of Traditional and Phonics-Based Methods of Teaching Persian Alphabet on Adult Non- Native learners of Persian on the Reading Skill

Saeede Ghorbani¹

Corresponding author, MA in Teaching Persian to Speakers of Other Languages, Isfahan University, Isfahan, Iran.

Batool Alinezhad²

Associate Professor, Department of Linguistics, Isfahan University, Isfahan, Iran.

Hosein Barati³

Associate Professor, Department of English Language, Isfahan University, Isfahan, Iran.

Abstract:

Research problem:

Over the last decade, there has been an unprecedented growth in the number of foreign learners of Persian language. To cater for the needs of these learners, many measures should be taken. One of the most important measures involves the improvement of teaching materials and teaching methods. That is, it is necessary to identify appropriate teaching methods for various language skills and components.

Reading as one of the important language skills requires facility with the letters of alphabet. In many Iranian schools and Persian language teaching centers, Persian language instruction begins with the teaching of alphabet. Learning the alphabet of a language is essential to acquire the ability to read and write in the language.

There are several ways to teach alphabet. In the traditional method, Persian language letters are taught in the alphabetical order regardless of phonetic properties, and letters that are similar in form or have similar sounds are taught together. This method has not provided satisfactory results in terms of reading skill. To improve learners' reading skills, other methods of teaching alphabet have been proposed one of which is called phonics method. In phonics method, the letters are taught in a non-alphabetical order. The order of presentation is determined by factors such as simplicity, familiarity, and frequency of application.

This study aimed to compare the effects of traditional and phonics-based methods of teaching Persian alphabet on the reading skill of Chinese learners of Persian language.

Theoretical background:

For the teaching of reading and writing skills, three methods have been proposed which include analytic method, holistic method, and hybrid method (Sabaghian, 2000). The analytic method is based on the theory that teaching should begin with the parts and move towards the whole. Thus, the teaching of reading and writing skills begins with the smallest linguistic units, namely letters, sounds, and syllables and then extends to words, phrases, sentences, and texts. In the holistic method, teaching of reading and writing begins with the whole and progresses towards the parts. This theory is based on Gestalt theory which recommends the logical progression from the whole to the part. In this

Received on: 05/01/2019

Accepted on: 08/07/2019

¹.Email: Ghorbani790@gmail.com

².Email:b.alinezhad@Fgn.ui.ac.ir

³. Email:H.Barati@gmail.com

DOI: 10.30479/jtpsol.2019.9291.1419

pp.137-164

Archive of SID

method, first the text and the sentences, and then the words, the syllables, the letters, and the sounds are taken into account. The holistic method is based on the theory that teaching and learning should begin with larger meaningful units such as sentences and words, and end with smaller units. The hybrid method is a combination of the analytic and holistic methods. On the one hand, in line with holistic method, it adopts a holistic view and emphasizes reading with thought and comprehension. On the other hand, in line with analytic method, it involves teaching the forms of letters and their sounds, the correct pronunciation of words, and the ways of recognizing new words. In the hybrid method, simultaneous with practicing letters and sounds, word and word reading are also attended to.

Review of literature:

Until 1975, in English schools holistic method was used to teach reading skills. Most students could read well, but there was always a large enough group of children who had difficulty remembering words and were unable to successfully read and write. Those children were unable to recognize sound-letter correspondences and relate them to words. To solve this problem, the teachers decided to teach the sounds of the letters as well so that they could help the learners. This method of alphabet instruction was called phonics method. Phonics method involves raising learners' awareness of the relationships between written letters and spoken sounds. The purpose of phonics method is to teach learners to understand the relationships between letters and sounds and use their knowledge of sound-letter correspondences to identify words when they read and to spell the words when they write (Fletcher, 2009). Studies showed that children who were instructed through this method were generally more successful in reading and had very few problems (Lloyd, 1998).

Research methodology:

The population of this study consisted of 24-31 years old Chinese learners of Persian language who were working in Tabas Mining Group Company. They had no knowledge of Persian language. The study sample consisted of 8 individuals who were randomly selected from the population and assigned into two equal-sized groups. In the control group, the traditional method and in the experimental group, the phonics method was used to teach alphabet. The intervention consisted of 10 two-hour classroom sessions which included teaching reading skill. After the intervention, a written and an oral exam were administered to the participants to measure their reading skills. The written test consisted of multiple-choice, matching, and true/false items. The oral test consisted of two reading texts that the learners had to read orally and answer the relevant questions. To answer the research questions, groups' mean scores on the two tests and the overall reading were compared through t-test analyses.

Results and conclusion:

On the written test, the mean score of the experimental group was significantly higher than that of the control group. However, on the oral test, there was no significant difference between the mean scores of the two groups. On overall reading (aggregate of written and oral scores), the mean score of the experimental group was significantly higher than that of the control group. Based on these results, it was concluded that phonics-based teaching of Persian alphabet leads to better word reading and comprehension.

Key words: Alphabet letters, Phonics method, Non-Persian speakers, Reading skill, Chinese learners

مقایسه‌ی آموزش سنتی الفبای زبان فارسی و آموزش براساس الفبای آوانگاری و تأثیر آن بر مهارت خواندن غیر فارسی‌زبانان بزرگسال

سعیده قربانی^۱

نویسنده‌ی مسئول، دانش آموخته‌ی آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان، دانشگاه اصفهان

بتول علی‌نژاد^۲

دانشیار گروه زبان‌شناسی، دانشگاه اصفهان

حسین براتی^۳

دانشیار گروه زبان انگلیسی، دانشگاه اصفهان

چکیده

آموزش زبان‌های خارجی از مهمترین موضوعاتی است که به دلیل نیاز بشر به ارتباط با دیگر جوامع روزبه‌روز اهمیت بیشتری یافته است. جامعه‌ی ایران نیز با توجه به موقعیت دینی، تجاری و ادبی خود مورد توجه بسیاری از جوامع قرار گرفته و افراد زیادی با اهداف مختلف، اقدام به فراگیری زبان فارسی می‌کنند. پژوهش حاضر به مقایسه‌ی تأثیر آموزش سنتی الفبای فارسی و آموزش بر اساس اصول فونیکس^۴ بر مهارت خواندن غیر فارسی‌زبانان می‌پردازد. هدف از انجام این پژوهش، یافتن شیوه‌ی آموزشی مناسب برای آموزش الفبای زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان و تهیه و تدوین مطالب درسی بر اساس آن روش است. شرکت کنندگان در این پژوهش ۸ نفر زبان‌آموز چینی در شرکت گروه معدنی طبس در رده‌ی سنی ۲۴ تا ۳۱ سال بودند که به دو گروه کنترل و آزمایش تقسیم شدند. الفبای زبان فارسی برای گروه کنترل به روش سنتی و برای گروه آزمایش بر اساس روش فونیکس آموزش داده شد. به منظور بررسی وجود تفاوت معنادار بین گروه کنترل و آزمایش و تحلیل آماری داده‌ها از نرم‌افزار اسپاس و آزمون تی-تست استفاده شد. نتیجه پژوهش نشان داد که آموزش الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب به صورت معناداری موفق‌تر بوده است.

کلیدواژه‌ها: حروف الفبا، روش فونیکس، غیر فارسی‌زبانان، مهارت خواندن، زبان‌آموزان چینی.

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۸/۰۴/۱۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۱۰/۱۵

^۱. رایانامه: Ghorbani790@gmail.com

^۲. رایانامه: b.alinezhad@Fgn.ui.ac.ir

^۳. رایانامه: H.Barati@gmail.com

شناسه دیجیتال (DOI): 10.30479/jtpsol.2019.9291.1419

صص: ۱۶۴-۱۳۷

* شرکت گروه معدنی پردیس صدر پاژ

^۴. آوانگاری معادل فونیکس است.

۱. مقدمه

زبان، یکی از مهمترین ابزارهای ارتباط است. یادگیری الفبا جهت نگارش به یک زبان و خواندن مطالب مکتوب آن زبان اهمیت دارد و همواره در زبان‌های مختلف از سن ورود به دبستان انجام می‌شود. در هر جامعه‌ی زبانی از روش‌های تدریس مختلفی برای آموزش الفبا به زبان‌آموزان استفاده می‌کنند.

هر جامعه‌ی زبانی سعی در آموزش زبان رسمی خود به دیگر جوامع دارد. در سال‌های اخیر روش‌های مختلفی برای آموزش زبان‌های خارجی ارائه شده است. امروزه جامعه‌ی ایران با توجه به موقعیت دینی، فرهنگی و سیاسی خود مورد توجه بسیاری از کشورهای دنیا قرار گرفته است و زبان‌آموزان زیادی به فراگیری زبان فارسی می‌پردازند و تعداد آن‌ها روزبه‌روز افزایش می‌یابد. واضح است که توجه به روش‌های مناسب آموزش زبان با کارایی بیشتر به همان میزان نیز افزایش می‌یابد.

در دهه‌ی اخیر رشد بی‌سابقه‌ی تعداد فراگیران خارجی زبان فارسی در ایران، همگان را بر آن داشته تا برای گسترش زبان فارسی اقدامات زیادی انجام دهند. یکی از مهمترین اقدامات بهبود مواد آموزشی و شیوه‌ی به‌کارگیری آن و روش تدریس است و این مسئله که زبان‌آموزان ممکن است با انگیزه‌های مختلف اقدام به یادگیری زبان فارسی کنند، نیاز است تا شیوه‌ی آموزشی مناسب به کار رود.

در ایران آموزش زبان فارسی در بسیاری از مدارس ایران و مراکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، ابتدا با آموزش الفبا آغاز می‌شود. یادگیری الفبای یک زبان برای دستیابی به توانایی خواندن و نوشتن در زبان ضروری است. به این دلیل که الفبا و حروف، هریک نماد و نشانه‌ای از یک یا چند آوا و صوت هستند. در ایران کتاب‌های مقدماتی آموزش زبان فارسی به فارسی‌زبانان و غیرفارسی‌زبانان در اکثر موارد با آموزش الفبا آغاز شده است. از جمله کتاب‌های (بخوانیم اول دبستان، سواد آموزی ۱ و ۲، آموزش فارسی به فارسی (مقدمه) جامعه المصطفی العالمیه، زبان فارسی صفا، مقدم، آموزش زبان فارسی (آزفا) یدالله ثمره).

این پژوهش سعی دارد به آموزش حروف الفبای زبان فارسی با استفاده از خصوصیات مطرح شده در روش فونیکس^۱ بپردازد. در روش سنتی مانند کتاب‌های جامعه المصطفی العالمیه آموزش به ترتیب حروف الفبا انجام می‌شود، ولی در این پژوهش سعی شده طبق اصول مطرح شده در روش فونیکس^۲ با هدف یادگیری موثرتر و سریعتر، ترتیب آموزش حروف الفبا بر اساس اصول خاصی تغییر داده شود. هدف ما در این پژوهش آن است که با اعمال روش فونیکس در آموزش حروف الفبای فارسی، مشخص کنیم روش فونیکس تا چه میزان بر مهارت خواندن^۳ زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان تأثیر دارد. مهارت خواندن در سه بخش آزمون کتبی،

^۱.phonics

^۲. روان خوانی و درک مطلب

آزمون شفاهی و آزمون کل، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بخش روش تحقیق در مورد این آزمون‌ها و روش کار به تفصیل توضیح داده خواهد شد.

بدین ترتیب پرسش‌های پژوهش عبارتند از:

۱. کدام روش آموزش حروف الفبا (سنتی یا فونیکس) بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب خارجی‌زبانان متقاضی یادگیری زبان فارسی در آزمون کتبی موفق‌تر عمل خواهد کرد؟
۲. کدام روش آموزش حروف الفبا (سنتی یا فونیکس) بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب خارجی‌زبانان متقاضی یادگیری زبان فارسی در آزمون شفاهی موفق‌تر عمل خواهد کرد؟
۳. کدام روش آموزش حروف الفبا بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب خارجی‌زبانان متقاضی یادگیری زبان فارسی در آزمون کل موفق‌تر عمل خواهد کرد؟

فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

۱. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات زبان فارسی و درک مطلب، در آزمون کتبی تأثیر معناداری ندارد.
۲. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات زبان فارسی و درک مطلب، در آزمون شفاهی تأثیر معناداری ندارد.
۳. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات زبان فارسی و درک مطلب، در آزمون کل تأثیر معناداری ندارد.

۲. چارچوب نظری

۲.۱. روش فونیکس

تا قبل از سال ۱۹۷۵م هجرت خواندن در مدارس انگلستان بر اساس رویکرد کلی آموزش داده می‌شد. اکثر دانش‌آموزان می‌توانستند به خوبی بخوانند، ولی همیشه یک گروه از کودکان با مشکلات یادآوری کلمات روبه‌رو بودند و نمی‌توانستند خواندن و نوشتن را با موفقیت یاد بگیرند. آن کودکان قادر به چینش صداهای حروف و ارتباطدهی آن‌ها با کلمات نبودند. برای حل این مشکل، مدرسان تصمیم گرفتند تا در ابتدا صدای حروف را آموزش دهند تا بتوانند در این زمینه به زبان‌آموزان کمک کنند. تحقیقات نشان داد که کودکان به‌طور کلی با استفاده از این روش در خواندن موفق‌تر هستند و گروه بسیار اندکی از آن‌ها در این زمینه مشکل دارند. در این روش، یادگیری خواندن و نوشتن برای کودکان بسیار آسان‌تر است و خیلی زودتر و بهتر از قبل به خوانندگانی با مهارت خوانداری بالا تبدیل می‌شوند و تعداد اندکی از کودکان با مشکلات خواندن باقی می‌مانند. بسیاری از تحقیقات نیز نشان داد که دانستن و شناخت حروف، موفقیت در یادگیری خواندن را

آسان می‌کند. کودکانی که صدای حروف را بهتر می‌دانند، می‌توانند سریع‌تر بخوانند؛ زیرا مهارت ایجاد و ساختن کلمات را برای خودشان به‌دست می‌آورند. همچنین مهارت‌های ترکیب‌سازی و آگاهی واج‌شناختی، موفقیت در مهارت خواندن را به‌خوبی پیش‌بینی می‌کند (Lloyd, 1998).

در مورد آموزش الفبا، روش‌های مختلفی وجود دارد از جمله روش فونیکس. فونیکس آگاهی از ارتباط بین حروف نوشتاری و آواهای گفتاری است، هدف آموزش فونیکس آموزش زبان‌آموزان برای آگاهی از ارتباط بین حروف و صداهاست و این‌که چگونه آن‌ها دانش خود را برای تشخیص کلمات هنگامی که می‌خوانند و هجی کردن آن‌ها زمانی که می‌نویسند، به‌کار می‌برند (Fletcher, 2009).

فلچر (۲۰۰۹) معتقد است فونیکس، دانش رابطه بین حروف نوشته شده (چاپی) و صداها گفتاری می‌باشد. آموزش فونیکس شامل چگونگی تدریس رابطه‌ی بین حروف، صداها و چگونگی استفاده از این دانش برای تشخیص کلمات هنگام خواندن و هجی کردن آن‌ها در زمان نوشتن به دانش‌آموزان می‌باشد. از این رو، فونیکس یکی از جنبه‌های مهم سوادآموزی است تا دانش‌آموزان بتوانند به‌طور موفقیت‌آمیز و مؤثر، سواد را یاد بگیرند؛ البته این آموزش باید به‌طور صریح و نظام‌مند به‌صورت بخش متوازن و معتبر برنامه‌ی سوادآموزی آموزش داده شود. آگاهی فونیکس شامل زبان نوشتار و آگاهی واجی شامل زبان گفتار است. این دو ارتباط نزدیکی با یکدیگر دارند که آگاهی درباره‌ی یک جنبه، جنبه‌ی دیگر را نیز تقویت می‌کند (Fletcher, 2009).

۲.۱.۱. روش‌های آموزش فونیکس

روش‌های مختلفی برای آموزش فونیکس وجود دارد که در اکثر موارد بر آموزش فونیکس ترکیبی تأکید شده است. این روش‌ها عبارتند از:

۱. فونیکس ترکیبی^۱؛ ۲. فونیکس تحلیلی^۲؛ ۳. فونیکس قیاسی^۳.

۱. فونیکس ترکیبی: از رویکرد جزء به کل استفاده می‌کند که به‌طور صریح ارتباط حرف و آوا را در یک توالی تعریف شده به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد. دانش‌آموزان گروه‌های کوچکی از حرف و آواها را در طول جلسات روزانه کوتاه و سریع آموزش می‌بینند و می‌توانند شروع به ترکیب حروف در زمان خواندن کنند و زمانی که املا می‌نویسند، آواها را ترکیب کنند. به‌طور مثال دانش‌آموزان بعد از شروع آموزش حروف و آواهای "p" "o" "t" "s" می‌توانند حروف و آواها را ترکیب کنند و کلماتی مثل stop, top, pot را بخوانند.

1. Synthetic phonics

2. Analytic phonics

3. Analogy phonics

۲. فونیکس تحلیلی: فونیکس تحلیلی در سطح کلمه آغاز می‌شود. دانش‌آموزان آموزش می‌بینند تا ارتباط حروف و آواها را در کلمه‌ای که مشخص شده تحلیل و درک کنند. به‌طور مثال، معلم ممکن است حرف "p" را بنویسد و به دنبال آن چند کلمه مثل put, pig, pen, play را ذکر کند. از این طریق معلم به وسیله‌ی ذکر کلماتی که با این حرف آغاز می‌شوند، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا کلماتی را که با حرف یکسان آغاز می‌شوند، بخوانند.

۳. فونیکس قیاسی: این روش به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد تا قسمت‌هایی از کلمات نوشتاری را برای ساخت کلمه جدید استفاده کنند. برای مثال در کلمه‌ی tent که آغازی آن t و قافیه‌ی آن ent است، دانش‌آموزان آموزش می‌بینند تا قافیه‌ی ent را بگیرند و با یک آغازی جدید ترکیب کنند مثل bent, rent, sent (Fletcher, 2009).

روش فونیکس سه اصل کلی در مورد ترتیب آموزش الفبا دارد و فلچر (۲۰۰۹) آن را به صورت زیر بیان کرده است:

۱. آموزش حروف از ساده به پیچیده، رایج به غیررایج و آشنا به ناآشنا انجام شود. این‌که در آغاز حرفی آموزش داده شوند که کاربرد بیشتری دارند.

۲. آموزش آواهای سایشی پیوسته مثل [f], [s] قبل از آواهای وقفه‌ای مثل انسدادی‌های [p], [t] انجام گیرد، زیرا آواهای پیوسته به آسانی قابل ترکیب با آواهای دیگر هستند.

۳. از آموزش همزمان حروف و آواهایی که از نظر ظاهری مشابه هستند و یا صداهای مشابه دارند پرهیز شود.

۲.۱.۲. آموزش الفبای زبان فارسی

ترتیب حروف الفبای زبان فارسی در روش سنتی عبارتند از:

ا-ب-پ-ت-ث-ج-چ-ح-خ-د-ذ-ر-ز-ژ-س-ش-ص-ض-ط-ظ-ع-غ-ف-ق-ک-گ-ل-م-ن-و-ه-ی. در روش سنتی آموزشی حروف و صداهای بدون در نظر گرفتن ویژگی آوایی آموزش داده می‌شود و همچنین حرفی که هم شکل هستند و یا صداهای مشابه دارند، با هم آموزش داده می‌شود.

همان‌گونه که مشخص است در الفبای زبان فارسی حرفی وجود دارد که هم‌آوا هستند، اما از نظر شکل یکسان نیستند از جمله: (س، ث، ص) - (ز، ذ، ض، ظ) - (ح، ه) و همچنین حرفی را داریم که از نظر شکل یکسان هستند و تفاوت آن‌ها در تعداد نقطه‌هاست از جمله: (ب، پ، ت، ث) - (ر، ز، ژ) - (ح، خ، چ، ج).

ترتیب آموزش الفبای زبان فارسی با استفاده از یکسری اصول مطرح شده در روش فونیکس و این پژوهش عبارتند از: ر-ن-د-م-ت-س-ز-ب-ش-ل-گ-ف-و-ع-ح-ص-ق-پ-خ-ط-ض-ث-ج-ذ-چ-ژ-ی-ظ-غ-ه-ک.

گفتنی است که روش فونیکس دارای بخش‌های مختلف به‌خصوص ساختن و تمرین کلمات است که در این تحقیق فقط بخش آموزش الفبا مورد بررسی قرار می‌گیرد که در بخش روش تحقیق به تفصیل بیان می‌شود.

۳. پیشینه‌ی پژوهش

۳.۱. روش‌های آموزش خواندن و نوشتن زبان فارسی (روش‌های آموزش الفبا)

در مورد روش‌های آموزش الفبا دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد. بر اساس طبقه‌بندی لیلی ایمن و ثمینه باغچه‌بان سه روش تدریس برای مهارت خواندن و نوشتن ذکر شده است که عبارتند از: روش تحلیلی^۱، روش کلی^۲، روش ترکیبی^۳ (Sabbaghian, 2000) که در ادامه به آن می‌پردازیم.

۳.۱.۱. روش تحلیلی

روش تحلیلی بر پایه‌ی این نظریه استوار است که آموزش باید از جزء به کل باشد. از این رو، تدریس مهارت خواندن و نوشتن از کوچک‌ترین جزء عناصر زبانی؛ یعنی حروف، اصوات، هجا (سیلاب، بخش‌ها) آغاز می‌شود و سپس به آموزش کلمه، عبارت، جمله و متن گسترش پیدا می‌کند. روش تحلیلی به سه دسته تقسیم می‌شود.

۳.۱.۱.۱. روش حرف‌آموزی (الفبایی)

در روش حرف‌آموزی^۴ اعتقاد بر این است که در ابتدا باید شکل و نام حروف الفبا آموزش داده شود و این به فرد کمک می‌کند تا کلمات را بشناسد و بتواند آن‌ها را تلفظ کند. بنابراین، تدریس مهارت خواندن با شناسایی و تلفظ حروف آغاز می‌شود و سپس زبان‌آموزان به ترکیب دو حرف می‌پردازند و بعد از آشنایی با نحوه‌ی ترکیب و تلفظ دو حرف، کلمات سه و چهار حرفی ساخته می‌شود. در روش حرف‌آموزی شخص مهارت هجی کردن حروف را با تکرار و تمرین کسب می‌کند و به این ترتیب برای خواندن آماده می‌شود.

۳.۱.۱.۲. روش صوت‌آموزی (صوتی)

در روش صوت‌آموزی^۵ تأکید روی صداهاى زبان است و صداهاى حروف به صورت مجزا و خارج از کلمه آموزش داده می‌شود. در این روش ابتدا مصوت‌ها آموزش داده می‌شود، بعد حروف صامت تدریس می‌شود و سپس زبان‌آموز به ترکیب حروف صامت و مصوت می‌پردازد و اقدام به ساخت کلمه و جمله می‌کند.

1. Analytic method

2. General method

3. Synthetic method

4. Word method

5. Phontic method

۳.۱.۱. روش بخش‌آموزی (سیلابی یا هجایی)

در روش بخش‌آموزی^۱، آموزش خواندن، با خواندن بخش و هجا آغاز می‌شود و بعد از آشنایی و تسلط به هجاهای زبان، فرد به ترکیب آن‌ها می‌پردازد و از این طریق اقدام به ساخت کلمه و جمله می‌کند.

۳.۱.۲. روش کلی

در روش کلی، خواندن و نوشتن از کل به جزء انجام می‌شود. این نظریه بر طبق نظریه‌ی گشتالت است که پیشرفت منطقی از کل به جزء را توصیه می‌کند. در این روش ابتدا متن و جمله و سپس کلمه و بخش و شکل حروف و صدای آن مورد توجه قرار می‌گیرد. روش کلی بر این نظریه استوار است که تدریس و آموزش از واحدهای بزرگ‌تر معنی‌دار، جملات و کلمات شروع شود و به واحدهای کوچک‌تر بی‌معنی پایان یابد. روش‌های کلی نیز به سه طبقه تقسیم می‌شوند.

۳.۱.۲.۱. روش کلمه‌آموزی

در روش کلمه‌آموزی^۲، آموزش با کلمه آغاز می‌شود و زبان‌آموز ابتدا شکل کلی کلمه را می‌آموزد، بدون آن‌که با حروف و صداهای آن‌ها آشنا باشد. همچنین در این روش کلمات با کمک تصویر آموزش داده می‌شود. این روش بر اصل تکرار استوار است و فرد با استفاده از قانون تداعی معانی به کمک تصویر کلمه را می‌خواند و آن را یاد می‌گیرد.

۳.۱.۲.۲. روش عبارت‌آموزی

در این روش تأکید بر عبارت‌آموزی^۳ است. عبارت ممکن است از یک کتاب یا گفتگوهای افراد شرکت‌کننده در کلاس گرفته شود و بعد روی تخته نوشته شود و زبان‌آموزان به تجزیه عبارت، کلمه، بخش‌ها، حروف و صدای آن‌ها بپردازند. روش عبارت‌آموزی هم بر اصل تکرار استوار است و بیان می‌کند که عبارت از کلمه با معنی‌تر است.

۳.۱.۲.۳. روش جمله‌آموزی

در روش جمله‌آموزی^۴، آموزش از جمله آغاز می‌شود و بعد عناصر تشکیل‌دهنده‌ی آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. روش جمله‌آموزی بر این اصل استوار است که واحد اصلی زبان کلمه و حرف نیست. همان‌طور که ما در هنگام سخن گفتن یا گوش دادن، معنی و محتوای مورد نظر را نمی‌توانیم بر اساس کلمه درک کنیم. در واقع این درک بر اساس جمله صورت می‌گیرد و به کمک جمله می‌توان به کلمات شکل داد و معنی را مشخص کرد.

1. Syllabic method

2. Word method

3. Pharse method

4. Sentence method

۳.۱.۳. روش ترکیبی

روش ترکیبی، ترکیبی از روش تحلیلی و کلی است که اصل کلی‌نگری و خواندن همراه با فکر و درک مطلب را از روش کلی گرفته، در حالی‌که آموختن شکل حروف و صدای آن‌ها، تأکید بر تلفظ درست کلمات و گسترش مهارت‌های زبان‌آموز برای تشخیص کلمات جدید از روش تحلیلی اقتباس شده است. در روش ترکیبی توجه به کلمه و نحوه‌ی خواندن آن، همزمان با شناسایی حروف و اصوات، از دروس آغازین، تدریس می‌شود.

۳.۲. بررسی روش تدریس الفبای زبان فارسی در کتاب‌های آموزش فارسی به فارسی‌زبانان و غیرفارسی‌زبانان کودک و بزرگسال

در ایران هر ساله صدها زبان‌آموز خارجی در مراکز مختلف به یادگیری زبان فارسی می‌پردازند و در کشورهای دیگر ده‌ها کرسی مختلف به آموزش و نشر زبان فارسی اختصاص داده شده است. در نیم قرن اخیر محققان و مؤلفان کتاب‌های درسی در ایران سعی کرده‌اند با مؤلفان جهانی همگام شوند. در همین راستا نویسندگان کتاب‌های درسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، به ویژه در یکی دو دهه‌ی اخیر بسیار تلاش کردند تا کتاب‌های خود را به سمت معیارهای علمی آموزش زبان فارسی هدایت کنند (Gharehe gazi & Purmasoleh, 2013). در ادامه به بررسی برخی از این کتاب‌ها که در مراکز آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان مورد استفاده قرار می‌گیرد، می‌پردازیم.

۳.۲.۱. کتاب‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان

کتاب آموزش فارسی به فارسی جامعه‌المصطفی‌العالمیه، زهرایی و دیگران (۱۳۹۴): کتاب آموزش فارسی به فارسی جامعه‌المصطفی‌العالمیه، به‌منظور آشنایی با حروف الفبای زبان فارسی و آموزش آن می‌باشد. آموزش حروف الفبا در این کتاب در ۱۰ درس تهیه و تنظیم شده است و همچنین آموزش حروف الفبا در این کتاب به ترتیب می‌باشد. آموزش الفبا در این کتاب به روش کلی است. در جلسات اول یک توضیح و آشنایی کلی از حروف الفبا برای زبان‌آموزان ارائه می‌شود، بعد از آن تدریس واژه‌های زبان فارسی شروع می‌گردد و سپس تمرین و تکرار متوالی آن‌ها مورد تأکید قرار می‌گیرد. آموزش واژه‌ی کوتاه و بلند زبان فارسی به این صورت است که بعد از آشنایی و تمرین مداوم، هرکدام از واژه‌ها را در قالب کلمه به زبان‌آموزان آموزش می‌دهند. پس از آن در جلسات سوم، آموزش حروف الفبا را آغاز می‌کنند. حروف الفبا را نیز با استفاده از واژه‌های کوتاه و بلند آموزش می‌دهند و سپس کلماتی که با این حروف ساخته شده است را با کمک تصویر به زبان‌آموزان آموزش می‌دهند و به دنبال آن زبان‌آموزان با شکل نوشتاری کلمات آشنا می‌شوند و در پایان هر درس کلمات در قالب جمله گنجانده می‌شود و برای تقویت مهارت خواندن زبان‌آموزان ارائه می‌شود. علاوه بر آموزش الفبا

در کتاب مقدمه جامعه‌المصطفی‌العالمیه آموزش اعداد ۱۰ تا ۱۰۰، واژه‌های پرسشی کجا، چه و کدام، رنگ‌ها، حروف اشاره دور و نزدیک، صفات ساده، برتر و برترین، آموزش چند فعل و ضمایر فاعلی مفرد و جمع و کلمات متضاد بیان می‌شوند. در این کتاب آموزش الفبا به روش کلی است. این کتاب در حال حاضر در مراکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان جامعه‌المصطفی‌العالمیه تدریس می‌شود.

کتاب زبان فارسی، صفارمقدم (۱۳۹۱): در کتاب آموزش فارسی صفارمقدم آموزش ابتدا با آموزش حروف الفبا آغاز می‌شود. این کتاب در آموزش زبان فارسی از معادل انگلیسی آن نیز استفاده کرده است. آموزش الفبا در این کتاب به ترتیب انجام نشده است، بلکه به علت کاربرد زیاد آموزش چند حرف زودتر انجام می‌شود که عبارتند: ا- ب- پ- ت- ث- م- ن- و- ه- ی- ج- چ- ح- خ- د- ذ- ر- ز- ژ- س- ش- ص- ض- ط- ظ- ع- غ- ف- ق- ک- گ- ل. روش تدریس الفبا به این صورت است که در ابتدا حروف الفبا آموزش داده می‌شود، سپس کلماتی که با این حروف ساخته می‌شوند را ذکر می‌کند و آوانگاری کلمات را بیان می‌کند و معادل انگلیسی حروف و کلمات نیز ذکر می‌شود. همچنین نحوه‌ی نوشتن حروف را با دادن تمرین‌هایی آموزش می‌دهد و در پایان درس یکسری جملات و متن‌هایی برای تقویت مهارت خواندن زبان آموزان بیان شده است. این کتاب شامل ۱۶ درس است که به آموزش حرف‌ها و واژه‌ها، حرف‌های اشاره، ضمیرهای شخصی، فعل‌های گذشته و حال، نشانه‌های جمع در زبان فارسی، فعل‌های امر، حروف پرسشی و آموزش اعداد می‌پردازد.

کتاب آموزش زبان فارسی (آزفا)، ثمره (۱۳۸۸): آموزش زبان فارسی در کتاب آموزش زبان فارسی (آزفا) به این صورت است که تا حدودی حروف الفبا را با ترتیب آموزش داده است و حروف الفبا به همراه مصوت‌های کوتاه آموزش داده می‌شود و همانند کتاب مقدمه صفار مقدم از معادل انگلیسی کلمه نیز استفاده شده است و تفاوت عمده‌ای که با کتاب صفارمقدم دارد این است که حروف هم‌آوا را با هم آموزش می‌دهد. از جمله این حروف س-ص-ث/ ز-ذ-ظ می‌باشند. کتاب آزفای ثمره در ۸ درس تنظیم شده است و برای آموزش زبان فارسی در اختیار زبان‌آموزان خارجی زبان قرار داده شده است.

کتاب آموزش فارسی برای خارجی‌ان با روش نوین، دارابی (۱۳۸۱): در این کتاب در بخش مقدمه قسمتی وجود دارد با عنوان "راهنمای تلفظ" که آواهای زبان فارسی را با استفاده از سیستم آوانگاری بین‌المللی معرفی کرده است. آواها به ترتیب حروف الفبا ارائه شده است و در پایان هم، آواهای کوتاه و بلند زبان فارسی ارائه می‌شود. آموزش زبان فارسی در این کتاب از آموزش آواها شروع و با ترکیب آواها و ساخت کلمات و جملات با معنی به متن ختم می‌شود. در این کتاب از معادل انگلیسی کلمات استفاده شده است و آموزش حروف و آواهای زبان فارسی طی ۴۳ درس تنظیم شده است.

۳.۲.۲. کتاب‌های آموزش زبان فارسی به فارسی‌زبانان کودک و بزرگسال

کتاب بخوانیم اول دبستان، اکبری شلدره، حاجیان، ذالفقاری (۱۳۹۴)، کتاب بخوانیم اول دبستان ابتدا با ۱۲ نگاره آغاز می‌شود که هر نگاره از سه بخش تشکیل شده است. در بخش اول این نگاره‌ها تصویر بزرگی ارائه شده که بیشتر به منظور تشویق زبان‌آموزان به سخن گفتن، خوب دیدن، خوب فکر کردن و گوش دادن به سخنان دیگران است و این که معلم مشکلات تلفظی زبان‌آموزان را بفهمد. بخش دوم نگاره‌ها شامل تصاویر کوچکی است که همراه عنوان شکل که بیشتر تأکید روی تصویر و آشنا شدن دانش‌آموزان با شکل کلمه است. بخش سوم شامل فعالیت گوش کن و بگو، ببین و بگو، بگرد و پیداکن، به دوستانت بگو، باهم بخوانیم، بازی و نمایش و باهم بخندیم می‌شود که هر کدام با اهداف خاصی انجام می‌گیرد. بعد از اتمام نگاره‌ها آموزش حروف الفبا آغاز می‌شود. آموزش حروف الفبا در این کتاب به این صورت است که حروف با کمک کلمه و تصویر به زبان‌آموزان آموزش داده می‌شود و آموزش واژه‌ها هم در قالب کلمه آموزش داده می‌شود و در پایان هر درس تمرین‌هایی مبنی بر آموزش و فهم بهتر حروف و کلمات وجود دارد. همچنین حروفی که در درس‌های قبل آموزش داده شده است مرور می‌شوند و نوشتن حروف را تمرین می‌کنند. آموزش خواندن و نوشتن در این کتاب درسی در سه بخش که شامل ۲۲ درس می‌باشد، تنظیم شده است. آموزش الفبا در این کتاب به روش ترکیبی است.

کتاب سوادآموزی ۱ و ۲، گروه تألیف کتاب سوادآموزی (۱۳۹۳): کتاب سوادآموزی ۱ و ۲، برای آموزش خط و الفبای زبان فارسی به بزرگسالان بی‌سواد فارسی‌زبان طراحی شده است. این کتاب در ابتدا با یکسری نگاره‌ها آغاز می‌شود که برای آموزش واژه‌های زبان فارسی به کار گرفته می‌شود. بعد از آموزش واژه‌ها از طریق نگاره‌ها شروع به آموزش الفبا می‌کنند. کتاب سوادآموزی ۱ شامل ۲۶ درس است که در این درس‌ها ۲۸ حرف الفبا آموزش داده می‌شود و بقیه‌ی حروف در سه درس از کتاب سوادآموزی ۲، به زبان‌آموزان آموزش داده می‌شود. در این کتاب آموزش حروف الفبا به ترتیب نبوده و بر اساس بسامد هر حرف می‌باشد. برای آموزش الفبا در این کتاب از روش کلی استفاده می‌شود، یعنی در ابتدای هر درس کلماتی که حرف مورد نظر در آن‌ها به کار رفته بیان می‌شوند و در پایان هر درس خواندن و نوشتن حرف را آموزش می‌دهند و تمام شکل‌های حروف را به زبان‌آموزان آموزش می‌دهند. در کلاس‌های سوادآموزی در اکثر موارد از جدول حروف استفاده می‌شود و هر حرفی که آموزش داده می‌شود را رنگی می‌کنند تا مشخص شود کدام حروف را آموزش داده‌اند تا از این طریق در ذهن زبان‌آموزان بیشتر تثبیت شود. زبان‌آموزان طی ۱۰۰ ساعت در کلاس‌های سوادآموزی می‌توانند به‌طور روان بخوانند و خواندن و نوشتن را فرا بگیرند.

در حال حاضر در ایران مراکز رسمی فعال زیادی به آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان مشغول هستند. از جمله مراکز جامعه‌المصطفی‌العالمیه، مرکز آموزش زبان فارسی دهخدا در دانشگاه تهران، بنیاد سعدی،

مراکز آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان در دانشگاه اصفهان، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین.

۴. روش پژوهش

جامعه‌ی آماری این پژوهش زبان‌آموزان چینی بودند که در رده‌ی سنی ۲۴ تا ۳۱ سال قرار داشتند و در شرکت گروه معدنی طبس مشغول فعالیت بودند و هیچ‌گونه آشنایی با زبان فارسی نداشتند. تعداد افراد مورد مطالعه در این تحقیق ۸ نفر بود که به طور تصادفی جهت آموزش انتخاب شدند و به دو گروه چهار نفره، گروه کنترل و آزمایش تقسیم شدند. گروه کنترل با روش سنتی آموزش دیدند و به گروه آزمایش حروف الفبا به روش فونیکس (تحلیلی) آموزش داده شد. دوره‌ی آموزشی شامل ۱۰ جلسه دو ساعته کلاس درس برای هریک از گروه‌ها به صورت مجزا بود که شامل آموزش مهارت خواندن می‌شد.

برای اجرای این پژوهش در ابتدا بر اساس یکسری خصوصیات مطرح شده در روش آموزشی فونیکس به بررسی حروف الفبای زبان فارسی پرداخته شد تا بر طبق مورد اول مطرح شده در روش فونیکس به آموزش حروفی که ساده، آشنا و رایج هستند و کاربرد و بسامد بیشتری در زبان فارسی دارند، پرداخته شود. برای نیل به این هدف به بررسی پیکره‌های مربوط به زبان فارسی پرداخته شد تا از این طریق بتوان حروفی را که بسامد و کاربرد بیشتری دارند استخراج کرد. از جمله این پیکره‌ها، پیکره‌ی بیجن‌خان و پیکره‌ی همشهری است. بسامد حروف در این دو پیکره تا اندازه‌ای متفاوت بوده است و پیکره‌ی همشهری برای این کار مناسب‌تر دانسته شد، چراکه بسامد واژه‌ها در این پیکره بیشتر است و به واقعیت نزدیک‌تر است و از درصد فراوانی موجود در آن استفاده شد. البته ترتیب برخی از حروف در پیکره‌ی همشهری تغییر داده شد، چراکه در این پیکره برای حروف (چ، ج، ح) بسامدی ذکر نشده بود و برای حرف (ه) نیز به نظر می‌رسید با توجه به بسامد آن، «های» غیرملفوظ هم لحاظ شده است. برای اطمینان از بسامد این حروف به بررسی سه متن از روزنامه‌ی خبری همشهری در سوم خردادماه ۹۶ پرداخته شد و بسامد حروف از متن‌ها توسط محقق، استخراج گردید. در گام بعدی پژوهشگر بر طبق بسامد حروف و همچنین دو خصوصیت مطرح شده در مبانی نظری اقدام به طراحی جزوه نمود. این جزوه شامل ۱۴۸ صفحه است که حروف الفبای زبان فارسی در نه درس تنظیم شده است که در پیوست شماره‌ی یک ارائه شده است. دو جزوه آموزشی طراحی شده شامل جزوه بر طبق کتاب آموزش فارسی به فارسی‌المصطفی‌العالمیه است که در آن حروف الفبا به ترتیب آموزش داده شده (روش سنتی) و جزوه‌ی دیگر بر طبق ویژگی‌های مطرح شده در روش فونیکس است. تمام مراحل کار تدریس در این دو جزوه به طور یکسان انجام گرفته، هم در مورد آموزش واژه‌ی کوتاه و بلند و همچنین در مورد کلماتی که تدریس شده سعی شد تا در حد امکان یکسان باشد و تنها تفاوتی که این دو جزوه داشتند در ترتیب آموزش حروف الفبای زبان فارسی بود.

بعد از طراحی جزوه و تکمیل آن به آموزش الفبا به دو گروه زبان‌آموزان با دو روش مختلف اقدام شد. در جلسه‌ی اول آموزشی در هر دو گروه، ابتدا به معرفی کلی الفبای زبان فارسی و همچنین واژه‌های کوتاه و بلند زبان فارسی پرداخته شد و با تمرین و تکرار متوالی سعی در آموزش این واژه‌ها به زبان‌آموزان شد. در جلسه‌ی دوم آموزشی به معرفی کلماتی که با این واژه‌ها ساخته می‌شود، پرداخته شد. در جلسه‌ی سوم آموزشی، آموزش حروف الفبا آغاز شد، به گروهی که به روش سنتی آموزش می‌دیدند حروف (ب-پ-ت-ث) با کمک واژه‌های کوتاه و بلند تدریس شد و به ساخت کلمه و آموزش کلماتی که با این حروف ساخته می‌شود، پرداخته شد و به گروهی که به روش فونیکس آموزش انجام می‌شد، حروف (ر-ن-د) آموزش داده شد. به این گروه هم روش آموزش به همان شیوه سنتی انجام گرفت. در جلسه‌ی چهارم به گروه کنترل، آموزش حروف (ج-چ-ح-خ) به گروه آزمایش، حروف (م-ت-س-ز) آموزش داده شد و کلماتی که با این حروف ساخته می‌شوند به کمک واژه‌های کوتاه و بلند آموزش داده شد. در جلسه‌ی پنجم آموزشی به گروه کنترل آموزش حروف (د-ذ-ر-ژ) و به گروه آزمایش حروف (ب-ش-ل-گ) آموزش داده شد، این حروف هم به کمک واژه‌های کوتاه و بلند به زبان‌آموزان آموزش داده شد. در جلسه‌ی ششم به گروه کنترل حروف (س-ش-ص-ض) و به گروه آزمایش حروف (ف-و-ع-ح) آموزش داده شد. در جلسه‌ی هفتم به گروه کنترل حروف (ظ-ع-غ) و به گروه آزمایش حروف (ص-ق-پ-خ) آموزش داده شد. در جلسه‌ی هشتم به گروه کنترل حروف (ف-ق-ک-گ) و به گروه آزمایش (ط-ض-ث-ج) آموزش داده شد. همچنین در جلسه‌ی نهم به گروه کنترل حروف (ل-م-ن) با کمک واژه‌های کوتاه و بلند آموزش داده شد و به گروه آزمایش حروف (ذ-چ-ژ-ی) آموزش انجام گرفت. در جلسه‌ی دهم به گروه کنترل حروف (و-ه-ی) و به گروه آزمایش حروف (ظ-غ-ه-ک) آموزش داده شد.

در پایان دوره‌ی آموزشی ۱۰ جلسه‌ای، آزمون‌های کتبی و شفاهی از زبان‌آموزان گرفته شد تا از این طریق مهارت خواندن آن‌ها مورد سنجش قرار گیرد. آزمون کتبی ترکیبی از سؤال‌های سه گزینه‌ای، وصل کردن، صحیح و غلط و آزمون شفاهی شامل دو متن خواندن بود که زبان‌آموزان باید متن‌ها را به صورت شفاهی می‌خوانند و همچنین به سؤال‌های مربوط به هر متن به صورت شفاهی پاسخ می‌دادند. آزمون کتبی برای سنجش درک مطلب از ۳۰ نمره و آزمون شفاهی برای سنجش تلفظ و روان خوانی از ۲۰ نمره محاسبه شد. نمره‌دهی در آزمون شفاهی به این صورت بود که صدای زبان‌آموزان در هنگام خواندن متن‌ها ضبط شده و سپس توسط چهار نفر نمره‌دهی صورت گرفته و در پایان میانگین این نمرات در نظر گرفته شد. علاوه بر این برای اطمینان از مناسب بودن پرسش‌ها با سطح زبان‌آموزان، قبل از آزمون آن را در اختیار ۲۰ نفر فارسی‌زبان سن ۷ و ۸ سال قرار دادیم و بعد از محاسبه میانگین و روایی این آزمون و اطمینان از مناسب بودن آن، در اختیار زبان‌آموزان چینی قرار داده شد.

۵. ارائه و واکاوی داده‌ها

در ابتدا شرکت کنندگان در این پژوهش و ویژگی‌های آنان از طریق آمار توصیفی مورد بررسی قرار می‌گیرد. جدول ۱ ویژگی‌های شرکت کنندگان در دو گروه کنترل و آزمایش این پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۱. شرکت کنندگان در پژوهش به تفکیک گروه

گروه	جامعه آماری	زن	مرد
کنترل	۴	۲	۲
آزمایش	۴	۱	۳

در جدول ۱، به ترتیب گروه، جامعه‌ی آماری و جنسیت زبان‌آموزان نشان داده شده است. شرکت کنندگان در این پژوهش ۸ نفر زبان‌آموز چینی بودند که در رده‌ی سنی ۲۴ تا ۳۱ سال قرار داشته‌اند. در ادامه برای تحلیل توصیفی به بیان میانگین و انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمرات کسب شده توسط شرکت کنندگان در هر یک از آزمون‌ها به صورت جداگانه پرداخته می‌شود. در جدول ۲، به‌طور کلی میانگین، انحراف معیار و حداقل و حداکثر نمرات کسب شده توسط شرکت کنندگان در آزمون کتبی، آزمون شفاهی و نمرات کل آزمون، ارائه شده است.

جدول ۲. توصیف کلی شاخص توصیفی میانگین و انحراف معیار شرکت کنندگان

نمرات کتبی	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
۸	۱۴	۲۴	۱۹	۳,۴۶	
۸	۱۱,۲۵	۱۷,۸۷	۱۳,۳۹	۲,۳۱	
۱۶	۱۱,۲۵	۲۴	۱۶,۱۹	۴,۰۶	

در جدول بالا اطلاعات مربوط به میانگین و انحراف معیار کلی آزمون‌های پژوهش بیان شده است. در آزمون کلی میانگین نمرات کل ۱۶,۱۹ و انحراف معیار ۴,۰۶ است و میانگین نمرات کتبی ۱۹ و انحراف معیار ۳,۴۶ می‌باشد. میانگین نمرات شفاهی ۱۳,۳۹ و انحراف معیار ۲,۳۱ است. در ادامه میانگین و انحراف معیار شرکت کنندگان به تفکیک گروه‌ها در جدول ۳ بیان می‌شود.

جدول ۳. تحلیل توصیفی میانگین و انحراف معیار شرکت کنندگان به تفکیک گروه‌ها

گروه	میانگین نمره کتبی	میانگین نمره شفاهی	انحراف معیار نمره کتبی	انحراف معیار نمره شفاهی
کنترل	۱۶,۵	۱۲,۶۸	۲,۶۴	۱,۱۰
آزمایش	۲۱,۵	۱۴,۰۹	۲,۰۸	۳,۱۵

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول مربوطه، میانگین نمرات کتبی در آزمون به عمل آمده از تعداد ۴ نفر گروه کنترل و ۴ نفر گروه آزمایش از ۳۰ نمره عدد ۱۶,۵ برای گروه کنترل و ۲۱,۵ برای گروه آزمایش می‌باشد. همچنین میانگین نمرات شفاهی در آزمون از ۲۰ نمره برای گروه کنترل ۱۲,۶۸ و برای گروه آزمایش ۱۴,۰۹ می‌باشد.

۱.۵. تحلیل استنباطی داده‌ها

بالاترین و پایین‌ترین نمرات زبان‌آموزان در آزمون کتبی و آزمون شفاهی در دو گروه کنترل و آزمایش به شرح ذیل می‌باشد.

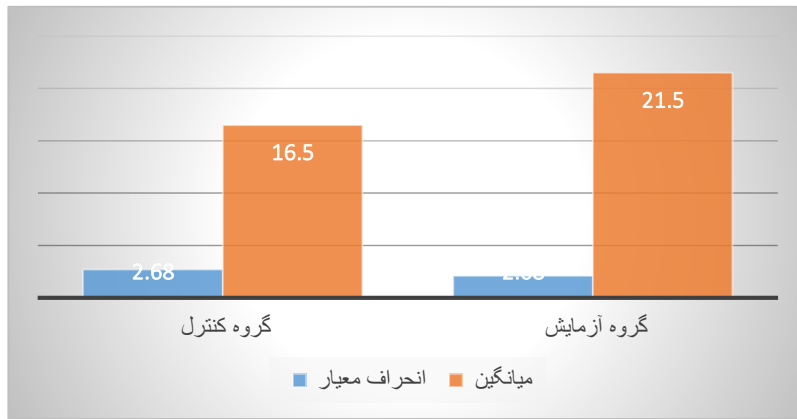
۲۰	بالاترین نمره در آزمون کتبی (گروه کنترل)
۱۴	پایین‌ترین نمره در آزمون کتبی (گروه کنترل)
۱۳,۷۵	بالاترین نمره در آزمون شفاهی (گروه کنترل)
۱۱,۵	پایین‌ترین نمره در آزمون شفاهی (گروه کنترل)
۲۴	بالاترین نمره در آزمون کتبی (گروه آزمایش)
۱۹	پایین‌ترین نمره در آزمون کتبی (گروه آزمایش)
۱۷,۸۷	بالاترین نمره در آزمون شفاهی (گروه آزمایش)
۱۱,۲۵	پایین‌ترین نمره در آزمون شفاهی (گروه آزمایش)

در جدول ۴ میانگین و انحراف معیار نمرات آزمون کتبی در دو گروه کنترل و آزمایش دیده می‌شود. با توجه به نتایج به‌دست آمده، میانگین و انحراف معیار نمرات در گروه آزمایش ۲۱,۵ و ۲,۰۸ و در گروه کنترل ۱۶,۵ و ۲,۶۴ می‌باشد. این نشان می‌دهد میانگین نمرات آزمون کتبی گروه آزمایش بالاتر از گروه کنترل است.

جدول ۴. میانگین و انحراف معیار نمرات کتبی شرکت کنندگان

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
کنترل	۴	۱۶,۵	۲,۶۴
آزمایش	۴	۲۱,۵	۲,۰۸

شکل ۱، مقایسه‌ی شاخص میانگین و انحراف معیار آزمون کتبی در دو گروه کنترل و آزمایش می‌باشد.

شکل ۱. شاخص میانگین و انحراف معیار آزمون کتبی

جدول ۵. آزمون تی-تست

t آمار آزمون	درجه‌ی آزادی	p-value (معناداری تفاوت)	اختلاف میانگین	اختلاف انحراف معیار	فاصله‌ی اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین	
					حد بالا	حد پایین
-۲,۹۷	۶	۰,۰۲۵	-۵,۰۰	۱,۶۸	-۹,۱۱	-۰,۸۸

با توجه به جدول بالا و نتایج به‌دست آمده و مقدار پی‌ولیو^۱ (آمار تی-تست = $-۲,۹۷$ ، $p\text{-value}=۰,۰۲۵$) تفاوت معناداری بین نمرات آزمون کتبی دو گروه آزمایش و کنترل وجود دارد. با توجه به این که میانگین نمرات در گروه آزمایش بالاتر از گروه کنترل است، می‌توان نتیجه گرفت افراد گروه آزمایش به‌طور معناداری نمرات بهتری از افراد گروه کنترل دارند.

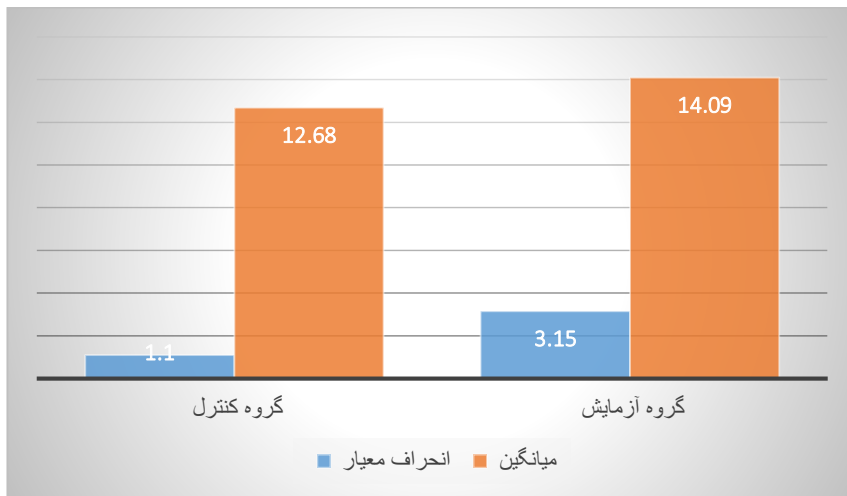
در جدول ۶ میانگین و انحراف معیار نمرات آزمون شفاهی در دو گروه کنترل و آزمایش دیده می‌شود. با توجه به نتایج به‌دست آمده، میانگین و انحراف معیار نمرات آزمون شفاهی در گروه آزمایش $۳,۱۵$ ، $۱۴,۰۹$ ، و در گروه کنترل $۱۲,۶۸$ ، $۱,۱۰$ می‌باشد. این نشان می‌دهد میانگین نمرات آزمون شفاهی گروه آزمایش بالاتر از گروه کنترل است.

1. P - value

2. T-test

جدول ۶. میانگین و انحراف معیار نمرات آزمون شفاهی شرکت کنندگان

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
کنترل	۴	۱۲,۶۸	۱,۱۰
آزمایش	۴	۱۴,۰۹	۳,۱۵
مجموع	۸		

شکل ۲. مقایسه‌ی شاخص میانگین و انحراف معیار آزمون شفاهی

جدول ۷. آزمون تی-تست

t آمار آزمون	درجه‌ی آزادی	p-value (تفاوت معناداری)	اختلاف میانگین	اختلاف انحراف معیار	فاصله‌ی اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین	
					حد بالا	حد پایین
-۰,۸۴	۶	۰,۴۳۳	- ۱,۴۰	۱,۶۷	-۵,۴۹	-۲,۶۸

با توجه به جدول بالا و نتیجه به دست آمده و مقدار پی‌ولیو (آمار تی-تست ، -۸۴۰ ، p-value=۰,۴۳۳) علی‌رغم بهتر عمل کردن گروه آزمایش در بخش آزمون شفاهی تفاوت معناداری بین نمرات دو گروه کنترل و آزمایش وجود ندارد.

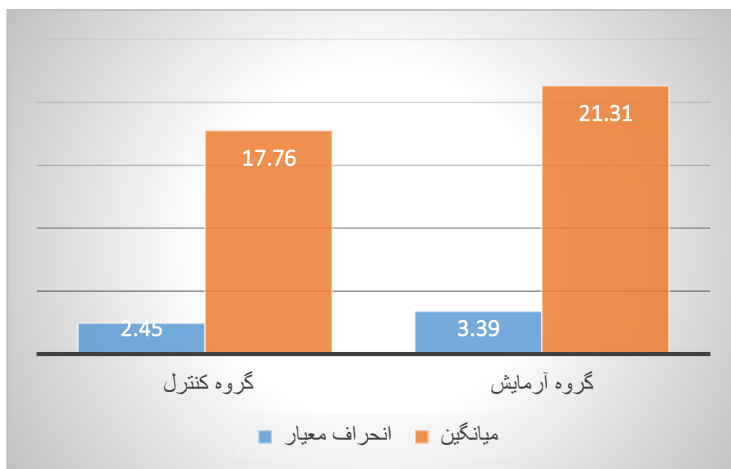
با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۸ میانگین و انحراف معیار نمرات کلی آزمون‌ها دو گروه کنترل و آزمایش در کل آزمون به ترتیب ۱۷،۷۶ و ۲،۴۵، در گروه کنترل و ۲۱،۳۱ و ۳،۳۹ در گروه آزمایش می‌باشد. این نشان می‌دهد که نمرات کل در گروه آزمایش بالاتر از گروه کنترل است.

جدول ۸. میانگین و انحراف معیار نمرات کل شرکت کنندگان

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
کنترل	۸	۱۷،۷۶	۲،۴۵
آزمایش	۸	۲۱،۳۱	۳،۳۹
مجموع	۱۶		

شکل ۲، مقایسه‌ی شاخص میانگین و انحراف معیار آزمون کل در دو گروه کنترل و آزمایش می‌باشد.

شکل ۲. شاخص میانگین و انحراف معیار آزمون کل

جدول ۹. آزمون تی- تست

t آمار آزمون	درجه ی آزادی	p-value (تفاوت معناداری)	اختلاف میانگین	اختلاف انحراف معیار	فاصله‌ی اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین	
					حد بالا	حد پایین
-۲،۴۰	۱۴	۰،۳۱	-۳،۵۵	۱،۴۷	-۶،۷۲	-۰،۰۳۸،

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول بالا و نتایج به‌دست آمده و مقدار پی‌ولیو (آمار آزمون تی- تست $p\text{-value} = ۰,۰۳۱$ ، $-۲,۴۰ =$) تفاوت معناداری بین نمرات کلی گروه کنترل و آزمایش وجود دارد و با توجه به این که نمرات افراد در گروه آزمایش بالاتر از گروه کنترل است، می‌توان گفت به‌طور معناداری گروه آزمایش نمرات بهتری از گروه کنترل دارند.

۷. نتیجه‌گیری و پیشنهادهای علمی و پژوهشی

همان‌گونه که توضیح داده شد ترتیب آموزش الفبا به روش فونیکس (تحلیلی) با روش سنتی تفاوت دارد. بر اساس مطالعه‌ی آماری در این بخش سؤالات و فرضیه‌های پژوهش را مرور می‌کنیم و آن‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

سؤال اول: کدام روش آموزش حروف الفبا (سنتی یا فونیکس) بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب خارجی‌زبانان متقاضی یادگیری زبان فارسی در آزمون کتبی موفق‌تر عمل خواهد کرد؟

سؤال دوم: کدام روش آموزش حروف الفبا (سنتی یا فونیکس) بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب خارجی‌زبانان متقاضی یادگیری زبان فارسی در آزمون شفاهی موفق‌تر عمل خواهد کرد؟

سؤال سوم: کدام روش آموزش حروف الفبا بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب خارجی‌زبانان متقاضی یادگیری زبان فارسی در آزمون کل موفق‌تر عمل خواهد کرد؟

بر اساس پرسش‌های بالا فرضیه‌های زیر مطرح شد:

۱. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات زبان فارسی و درک مطلب، در آزمون کتبی تأثیر معناداری ندارد.

۲. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات زبان فارسی و درک مطلب، در آزمون شفاهی تأثیر معناداری ندارد.

۳. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات زبان فارسی و درک مطلب، در آزمون کل تأثیر معناداری ندارد.

در این بخش فرضیه‌های پژوهش را تحلیل می‌کنیم و با توجه به تحلیل استنباطی به رد و اثبات آن‌ها می‌پردازیم.

فرضیه‌ی اول

۱. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات زبان فارسی و درک مطلب، در آزمون کتبی تأثیر معناداری ندارد.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۵ در بخش تحلیل استنباطی و مقدار پی‌ولیو (آمار تی- تست $p\text{-value}=0,025$ ، $-2,97$)، تفاوت معناداری بین نمرات آزمون کتبی دو گروه آزمایش و کنترل وجود دارد. با توجه به این که میانگین نمرات در گروه آزمایش بالاتر از گروه کنترل است، می‌توان نتیجه گرفت افراد گروه آزمایش به‌طور معناداری نمرات بهتری از افراد گروه کنترل دارند. بنابراین فرضیه‌ی اول رد می‌شود.

فرضیه‌ی دوم

۲. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب، در آزمون شفاهی تأثیر معناداری ندارد.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۷ در بخش تحلیل استنباطی و مقدار پی‌ولیو ($p\text{-value}=0,433$ ، $-0,84$)، علی‌رغم بهتر عمل کردن گروه آزمایش در بخش آزمون شفاهی، تفاوت معناداری بین نمرات دو گروه کنترل و آزمایش وجود ندارد. بنابراین فرضیه‌ی دوم تأیید می‌شود.

فرضیه‌ی سوم

۳. آموزش حروف الفبا بر اساس روش فونیکس در مقایسه با روش سنتی بر مهارت خواندن کلمات و درک مطلب، در آزمون کل تأثیر معناداری ندارد.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۹ در بخش تحلیل استنباطی و مقدار پی‌ولیو (آمار آزمون تی-تست $p\text{-value}=0,031$ ، $-2,40$)، تفاوت معناداری بین نمرات کلی گروه کنترل و آزمایش وجود دارد و با توجه به این که نمرات افراد در گروه آزمایش بالاتر از گروه کنترل است، می‌توان گفت به‌طور معناداری گروه آزمایش نمرات بهتری از گروه کنترل دارند. بنابراین فرضیه‌ی سوم رد می‌شود.

این شواهد حاکی از موفق‌تر عمل کردن و تأثیرگذارتر بودن روش فونیکس در آموزش حروف الفبا به غیرفارسی‌زبانان و به‌طور خاص چینی‌زبان‌ها بود. با توجه به این که هم در آزمون کتبی و هم در آزمون کل تفاوت معنادار دیده می‌شود، می‌توان فرض‌های فوق را تأیید کرد.

بدین ترتیب مشخص می‌شود که روش فونیکس در آموزش الفبای زبان فارسی نیز در سطح بالایی نتیجه بهتری نسبت به روش آموزش سنتی دارد. البته این تحقیق در سطح محدودی انجام شده است و می‌توان این روش را برای سایر زبان‌آموزان نیز انجام داد و در صورت تأیید نتایج تحقیق و موفقیت در سهولت یادگیری خواندن، آن را در آموزش زبان به‌کار گرفت. مسلم است که یادگیری سریع‌تر و کارآمدتر از اهداف آموزش در هر زبانی است و زبان‌آموزانی که صدای حروف را بهتر می‌دانند، می‌توانند سریع‌تر بخوانند و مهارت ایجاد و ساختن کلمات را به‌دست آورند.

فهرست منابع:

- اکبری شلدره، فریدون، حاجیان، فردوس، ذالفقاری، حسن، رحمان دوست، مصطفی، سنگری، محمدرضا، صفاریپور، عبدالرحمان و همکاران. (۱۳۹۴). *فارسی اول دبستان (بخوانیم)*. تهران: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی.
- ثمره، یدالله. (۱۳۸۸). *آموزش زبان فارسی مقدماتی*. تهران: انتشارات بین المللی الهدی.
- صفارمقدم، احمد. (۱۳۹۱). *زبان فارسی (ویراست دوم)*. تهران: شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی.
- صباغیان، زهرا. (۱۳۷۹). روش‌های سوادآموزی بزرگسالان. تعلیم مهارت‌های خواندن و نوشتن. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- فردی، اصغر. ناطق، محمد. (۱۳۹۴). *آموزش فارسی به فارسی (مقدمه)*. چاپ چهارم. مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی.
- قره‌گزی، مه‌ری. اصغر پور ماسوله، مهرداد. (۱۳۹۲). *کتاب‌شناسی آزفا (آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان)*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- گروه تألیف کتاب سواد آموزی ۱. (۱۳۹۳). ناشر: نهضت سواد آموزی.
- گروه تألیف کتاب سواد آموزی ۲. (۱۳۹۳). ناشر: نهضت سواد آموزی.
- محمدی، محمدهادی. (۱۳۸۱). *فارسی آموزادبی*. تهران: چیستا.

References:

- Akbari shilderh , F., Hajiyan, F., Zulfaghari, H., Rahmandust , M., Sangari, M. R. Saffarpur, A. (2015). *primary first farsi*. Tehran: General administration of supervision on publishing and distribution education materials. [In Persian].
- Fardi, A. & Nategh, M. (2015). *Teaching farsi to farsi* (introduction). Fourth edition. Almostafa publishing & translation international center. [In Persian].
- Fletcher, T. (2009). *Literacy Teaching Guide: Phonics*. Neals state of new csouthwales through the Department of Education and training. Instruction. London: Hutchi son.
- Gharehe gazi, M. & Purmasoleh, M. (2013). *Azfa bibliography*. (teaching farsi language to Non- native leaners of farsi. Alameh tabatabee university publication. [In Persian].
- Learning literacy book compilation group1*. (2014) publisher: learning literacy movement. [In Persian].
- Learning literacy book compilation group2*. (2014) publisher: learning literacy movement. [In Persian].
- Lloyd, S. (1998). *The Phonics Handbook A Handbook for Teaching Reading, Writing and Spelling*. Jolly Learning Ltd Tailours House High Road Chigwell Essex IG7 6DL. United Kingdom.
- Mohammadi , M . H . (2002). *Literary learning farsi*. Tehran: Chista. [In Persian].

- Sabbaghian , Z .** (2000). Adult literacy methods.writing & reading skills education. Tehran: university publishing center.[In Persian].
- Saffarmoghadam, A.** (2012).*Farsi language* (second edition). Tehran: The council of farsi language & literature proliferation [In Persian].
- Samareh , Y .** (2009). *Primary Farsi language teaching* . Tehran:Alhoda international publications.[In Persian].

پیوست شماره یک م م - ت ت - س س - ز آموزش حروف

مَ - مِ - مُ - مِ - ما - می - مو

ما

م

می

م

مو

م

کلمات زیر را بخوانید.

ماهی

مدرسه

میز

مداد

مو

مرغ

تَ - تِ - تُو - تَا - تِي - تُو

تا

تَی

تی

تَی

تو

تُو

کلمات زیر را بخوانید.

تاکسی

ترازو

تیر آهن

تلفن

توپ

تخم مرغ

سَد - سِد - سُد - سا - سی - سو

سا

سَد

hiDoctor.ir

سی

سد

سو

س

کلمات زیر را بخوانید.

ساعت

سبد

hiDoctor.ir

سیب

سکه

سوزن

سفره

ز-ز-ز-زا-زی-زو

زا

ز

زی

ز

زو

ز

کلمات زیر را بخوانید.

زانو

زبان

زیپ

زندان

زودپز

زباله

تمرین ۱

اسم تصاویر را بلند تکرار کنید.

تمرین ۲

کلمات زیر را بلند بخوانید.

توپ - ترازو - سفره - سکه - زانو - زمستان - تلفن - ریل - سیب - مداد - نیمکت - درخت - نماز - ساعت

تمرین ۳

اسم تصاویر زیر را بنویسید.

.....

.....

.....

.....

جمله های زیر را بخوانید.

۱. نان در سبد است.
۲. سارا سیب دارد.
۳. مدرسه بزرگ است.
۴. سبد پر از سیب است.
۵. ساعت روی میز است.
۶. تاکسی در راه است.